

Biba buba baja. Ustvarjanje (za) otroka socializma

Razstava s programom za odrasle, otroke in šolske skupine
25. 5.–14. 7. 2024

Center ilustracije

Vodnikova domačija Center
Stritarjeva ulica 7, Ljubljana

Biba buba baja.

Ustvarjanje (za)
otroka socializma

Razstava
25. 5.–14. 7. 2024

Kako so ustvarjalke slikale (za) otroka socializma? Izbrane pozicije iz zlatega obdobja mladinske književnosti.

Biba buba baja. Ustvarjanje (za) otroka socializma skozi vizuro sodobnosti z razstavo izbora publikacij, ilustracij ter pozicij sodobne umetnosti, pa tudi s filmskim in pedagoškim programom ter predavanji predstavi otroka druge polovice 20. stoletja ter izbrane ustvarjalke za otroke v Sloveniji in na območju bivše Jugoslavije.

Razstava s programom predstavlja rezultate raziskovalnega projekta in je nastala v sodelovanju Inštituta za kulturne in spominske študije ZRC SAZU, Centra ilustracije / Vodnikove domačije, društva Mesta žensk in Slovenske kinoteke.

Razstava je odprta: torek–petek: 10.00–18.00
in ob nedeljah: 10.00–14.00 ter v času dogodkov.

Otvoritev: sobota, 25.5., ob 18h

Tiskovna konferenca: sreda, 22.5., ob 11h (Center ilustracije / Stritarjeva ulica 7)

Vstop na razstavo in dogodke (razen filmskega programa v Slovenski kinoteki) je prost.

Po grozotah druge svetovne vojne ter odločnem boju za svobodo v okviru NOB je ideja otroštva kot posebnega obdobja v življenju pomembno vplivala na obnovo in načine razvoja poveljne družbe, tako doma kot po svetu. »Stoletje otroka« je sovpadlo s stoletjem knjige. Knjige, revije, časopisi ter z njimi ilustracije so otroke spremljali skozi odraščanje.

Otroci socializma, predvsem v naraščajočih mestih, so se po soočanju s preizkušnjami vojne aktivno vključili v obnovo domovine, se začeli več igrati, obiskovati domove igre in dela (vrtce), šole, ukvarjali so se s športom, obiskovali morske in gorske kolonije, se kulturno udeleževali, dobili razširjeno pravico do zdravstvenega in socialnega varstva in skrbstva, začel jih je obdarjati dedek Mraz, postali pa so tudi državljani sveta.

Izobraževanje, kulturna vzgoja in posebej književnost za otroke, ki so predstavljali skoraj polovico takratnega prebivalstva, so številnim kulturnim delavkam_cem ponudili prostor za njihovo ustvarjalnost. Prav ustvarjalnost za otroke (in z njimi) je bila torej tista, ki je z besedo, zvokom, sliko, lutkami ali gibom na široko odprla vrata v svet umetnosti tudi tistim, ki so jim bila prej večinoma zaprta: ženskam in otrokom širokih ljudskih množic.

Na vrhunce ustvarjalnosti in književnosti za otroke tistega časa – v smislu razcveta izvirne produkcije, vzpostavljanja povezav in (infra)strukture na področju prevodov in produkcije, pa tudi množičnosti in dostopnosti – danes marsikje gledamo iz drugačnih zornih kotov. S sodelovanjem v tem razvoju ustvarjalke_ci za otroke niso sooblikovale_i zgolj podob otroštva, temveč z njimi tudi ideje nove družbe in sveta. Te so bile kot bakle minule bodočnosti predane v roke otrok tistega časa, ko se je na obzorju sveta še lesketala prihodnost.

PROGRAM

Sobota, 25. maj ob 18.00

Center ilustracije

Otvoritev razstave in pogovor z ustvarjalkami

ZA ODRASLE:

Četrtek, 30. maj ob 18.00

Center ilustracije

Iluzija in resničnost v ilustratorskem delu umetnic Ljubice Cuce Sokić in Bosiljke Bose Kićevac

Predava **Gorana Stevanović**

Predavanje umetnostne zgodovinarke, bibliotekarske svetovalke in vodje Grafične zbirke Narodne biblioteke Srbije **Gorane Stevanović** osvetli fenomen ilustracije, pogojen z načini vzpostavljanja dialoga med pisarico_cem in slikarko_jem, podobo in besedilom ter hkrati opozori na ključne točke njenega razvoja v gospodarskih, estetskih, družbenih, tehničnih in umetniških okoliščinah ter kulturni pomen v kontekstu časa po drugi svetovni vojni. Poudarek predavanja je

na področju ilustratorskega delovanja slikarke in akademičarke **Ljubice Cuce Sokić (1914–2009)** in umetnice **Bosiljke Bose Kičevac (1932–2016)**.

Predavanje jev srbskem jeziku, poskrbljeno je za prevod povzetka in konsekutivni prevod.

Torek, 4. junij od 13.30 do 14.30

Center ilustracije

Jaz sem knjiga. V katerem jeziku me bereš?

Predava **Barbara Hanuš**

Večjezičnost je bistveni del evropske identitete, tudi v slovenskih vrtcih in šolah je veliko učencev, katerih materni jezik ni slovenščina. V svojem predavanju se pisateljica, bibliotekarka in pedagoginja **Barbara Hanuš** dotakne pojmov materni jezik – jezik okolja – učni jezik. Materni jezik je temelj učenja drugih jezikov, ohranjanje maternega jezika in lastne kulture je ena temeljnih človekovih pravic. Kako predšolskim otrokom in učencem priseljencem omogočamo stik z lastnim jezikom in kulturo in kako spodbujamo njihovo učenje slovenščine? Različne oblike dela z otroki predstavi ob raznolikih didaktičnih gradivih in knjigah.

Predavanje o načinih spodbujanja večjezičnosti je namenjeno strokovnemu pedagoškemu kadru ter bibliotekarkam in bibliotekarjem kakor tudi širši javnosti.

Obvezne prijave sprejemamo na prijava@divjamisel.org.

Četrtek, 6. junij ob 11h

Mala dvorana ZRC SAZU

Historični seminar ZRC SAZU: Razmišljanja o zavrženih knjigah in družbenopolitičnih transformacijah v (post)jugoslovanskem prostoru in drugod

Predava **dr. Dora Komnenović**

»Deideologizacija« ali »libricid«? Na podlagi bolj ali manj znanih razprav o tako imenovanem »čiščenju« knjižnic po razpadu socialistične Jugoslavije je **dr. Dora Komnenović** proučevala politike upravljanja knjižničnih fondov javnih knjižnic v času pretresov. V kontekstu odnosov med vpletenimi akterji so jo pri tem vodila spoznanja o postsocialistični tranziciji in spominu. Pomembno vlogo v tem prizadevanju so imele in imajo t.i. »zavržene knjige« kot analitično orodje, ki pomaga pri interpretaciji preteklosti in razumevanju sedanosti.

Predavanje kulturologinje je v angleškem jeziku, poskrbljeno je za prevod povzetka in konsekutivni prevod.

Sreda, 12. junij ob 18h

Center ilustracije

Ilustrirana literatura, ki je tešila radovednost prvih povojnih generacij otrok

Predava **Tatjana Pregl Kobe**

Z okupacijo slovenskega ozemlja leta 1941 je prenehalo izhajanje vseh naših slovenskih časopisov in knjig: popolnoma se je to zgodilo pod nemško in madžarsko, le deloma pod italijansko nadvlado. Večina slovenskih kulturnih delavcev, združenih v okviru Osvobodilne fronte, je že takoj v začetku proglasila kulturni molk, ki pa ni veljal za partizanski tisk.

Razmahnilo se je živahno ilegalno delo po ilegalnih tehnikah, ki so razmnoževale najrazličnejši osvobodilni tisk od pesniških zbirk do političnih brošur, časopisov in letakov. O partizanski grafiki

in povojni ilustraciji predava umetnostna zgodovinarica, likovna kritičarka, pesnica, pisateljica in esejistka **Tatjana Pregl Kobe**.

Sreda, 19. junij ob 18.00

Center ilustracije

Otroci – aktivni soustvarjalci družbene realnosti

Predava **dr. Barbara Turk Niskač**

Na podlagi analize Pionirskega lista ter pogovorov s sogovorniki, ki so odraščali v obdobju socialistične Jugoslavije, se predavanje osredotoča na otroke kot aktivno družbeno skupino v kontekstu ideje samoupravljanja. Znotraj le te so bili otroci razumljeni kot aktivni subjekti družbenopolitičnega življenja in samoupravnega odločanja. Skladno s tem se je spodbujala samoiniciativnost, proaktivnost, samostojnost, odgovornost in solidarnost. Hkrati je bila otrokom zagotovljena infrastruktura, ki jim je omogočala udejstvovanje in razvijanje omenjenih lastnosti skozi šolske in obšolske dejavnosti, poletne taborne, stanovanjske svete, pionirske zadruge in različne medije, vključno s Pionirskim listom. Predava kulturna antropologinja **dr. Barbara Turk Niskač**.

ZA OTROKE:

Za udeležbo na delavnicah so obvezne prijave, ki jih sprejemamo na

prijava@divjamisel.org.

Nedelja, 2. junij in nedelja 16. junij od 11.00 do 12.00

Center ilustracije

Družinsko vodstvo po razstavi in delavnica izdelovanja linorezov in kolažev za otroke

Na družinskem vodstvu po razstavi Biba buba baja, ustvarjanje (za) otroka socializma otroci in odrasli spoznavajo ilustracije, knjige, revije in časopise, ki so spremljali otroke skozi odraščanje na območju nekdanje Jugoslavije in pomembno vplivale na mlade bralce. Po razstavi bosta vodili kustosinji **dr. Katja Kobolt** in **Maša Žekš**. Sledi delavnica linoreza in kolažev z ilustratoriko Anko Kočevar.

Sobota, 1. junij od 16.00 do 18.00

Center ilustracije

Kako rišemo drevo – kako pišemo pesem? / Kako crtamo stablo – kako pišemo pjesmu?

Pesniška delavnica za otroke v jezikih BHŠČ oz. v »skupnem jeziku« s pesnikom **Šimom Ešičem** in pesniškim gostom **Ismetom Bekrićem**. Otroci od 7 leta dalje si (skupaj s starši in/ali pedagogi) ogledate razstavo, prebirate pesmi v BHŠČ jezikih, se pogovarjate o tem, kako rišemo drevesa, kako nasmejimo mamo, zakaj trava v parku joče in zakaj otroci želijo zrasti ter kako vse to povemo s pesmijo. Če raste materni jezik, rastejo vsi jeziki. Jezik raste skozi igro. Igrajmo se!

Sobota, 8. junij od 16.00 do 17.30

Center ilustracije

Knjige so kot otroci / Librat janě si fěmijět

Pesniška delavnica za otroke v albanskem jeziku s pesnico **Dije Demiri-Frangu**. Otroci od 7 leta dalje si (lahko tudi skupaj s starši in/ali pedagogi) ogledate razstavo in prebirate pesmi v albanskem jeziku, se pogovarjate o tem, kako pesmi nastajajo, razmišljate, zakaj so pesmi lepe in pišete pesmi.

PROGRAM ZA ŠOLSKE SKUPINE

Igrarije iz galerije - delavnica

Na razstavo in obrazstavni program z veseljem vabimo šolske skupine. Po ogledu razstave Biba buba baja se otroci srečajo s čudežno škatlo v kateri se skrivajo štirje ilustratorsko pripovedovalski izzivi in Igrarije iz galerije se lahko pričnejo.

Na voljo je 9 terminov: 4., 5., 12., 13., 14., 18., 19., 20. in 21. junija

Delavnica, ki jo izvajajo mentorice Centra ilustracije traja 60 min. Priporočena starost otrok je od 7.-12. let. Obisk delavnice je brezplačen. Za več informacij in prijave pišite na prijava@divjamisel.org.

Ponedeljek, 3. junij ob 10.00

Slovenska kinoteka, Miklošičeva 28

Izbor kratkih animiranih filmov, Slovenija (Jugoslavija)

V Slovenski kinoteki poteka šolska projekcija izbora kratkih animiranih filmov. Dogodek je organiziran v sodelovanju s Slovenskim filmskim arhivom. Obvezne prijave sprejemamo na izobrazevanje@kinoteka.si.

PROJEKCIJE MLADINSKIH FILMOV v Slovenski kinoteki:

Petek, 31. maj ob 17.00

Izgubljeni svinčnik (*Izgubljena olovka*), Fedor Škubonja, Hrvaška (Jugoslavija), 1960, 48', slovenski podnapisi

Mladina gradi, France Štiglic, Slovenija (Jugoslavija), 1946, 18'

Petek, 7. junij ob 17.00

Izbor kratkih animiranih filmov, Slovenija (Jugoslavija)

Projekcija je organizirana v sodelovanju s Slovenskim filmskim arhivom.

Petek, 14. junij ob 17.00

Skrivnosti starega podstrešja (*Tajna starog tavana*), Vladimir Tadej, Hrvaška (Jugoslavija), 1984, 84', slovenski podnapisi

Kuratorki: dr. Katja Kobolt in Maša Žekš

So-kuratorka pozicij sodobne umetnosti: Iva Kovač

Filmski in pedagoški program: Vitja Dreu Dominkuš, Sara Šabec, Katja Preša in Katja Kobolt

Grafično oblikovanje: Ajda Fortuna

Organizacija: Gaja Naja Rojec in Eva Prodan

Supervizorka raziskovalnega projekta: Prof. dr. Tanja Petrović

Zahvala: Narodna in univerzitetna knjižnica, Mestna knjižnica Ljubljana, Narodna biblioteka Srbije, Mestna galerija Ljubljana (MGML), Lenovo Slovenija, Galerija ŠKUC, Gorana Stevanović, Rastko Čirić, Eka Vogelnik, Tatjana Pregl Kobe, Barbara Borčić in Mojca Borčić-Razpotnik, Vladana Likar, Dragana in Aleksandar Palavestra, Vesna Lakićević Pavićević, Džoja Ratković Gavela, Ljiljana Manzalović, Jelena Petrović, Jelena Vesić, Ljiljana Činkul, Ana in Bojan Popović, Sofija Semenpeeva, Tina Malić-Andonovska, Daniela Weinerová, Olivera Nikolova, Ana Cvetkoska-Panova, Ladislav Cvetkovski, Lenče Lambevaska Gulevska, Bistrica Mirkulovska, Simonida Filipova Kitanovska, Dimitar Božikov, Žarko Tunić, Naum Popeski, Natali Nikolovska, Ksenija Makazlieva Trajčeva, Andreja Dugandžić, Danijela Dugandžić, Lala Raščić, Vedran Šolaja, CRVENA, Ferida Duraković, Vesna Radojević Čopra, Xhevat Syla, Qëndresë Deda, Salih Lutolli, Demush R. Avdimetaj, Faton in družina Gervalla, Ibrahim Kadriu, Albert Heta, Isabella Mauro, Annemarie Štimac, Jelka Reichman, Mira Voglar, Ančka Gošnik Godec, Pavle Učakar, Irena Matko, Alenka Veler, Andrej Ilc, Tjaša Nabergoj, Maša P. Žmitek, Gal Kirn, Petja Grafenauer, Milena Mileva Blažić, Natalija Majsova, Jovana Mihajlović Trbovc, Martin Pogačar, Iva Kosmos, Ksenija Bogetić, Ana Hofman.

Bibliografska in biografska raziskovalna podpora: Sabina Potočki

Tehnična podpora: Matevž Ftičar in Martin Lovšin

Administracija: Teja Komel Klepec

Lektura: Tadej Turnšek in Nikola Brajnik

Naslovna ilustracija: Lidija Osterc (Biba Buba Baja, Mira Voglar, 1979, Dopisna delavska univerza Univerzum, Mladinska knjiga)

Delovanje Centra ilustracije omogoča Mestna občina Ljubljana.

Program sofinancira Ministrstvo za kulturo RS.

Razstava s programom je del projekta, ki ga financira program Evropske unije za raziskave in inovacije Obzorje 2020 v okviru sporazuma Marie Skłodowska-Curie o dodelitvi sredstev 101024090 - SOC-ILL.

Razstava in program odražata le mnenja avtoric_jev in EC REA ne odgovarja za kakršnokoli uporabo informacij, ki jih vsebuje.